

Prioritet 3: En attraktiv region

Indhold

1.1. Specifikt mål 3.1 "Forbedre lige adgang til inklusive kvalitetstjenester inden for uddannelse og livslang læring gennem udvikling af tilgængelig infrastruktur, herunder ved at fremme robusthed med henblik på fjern- og onlineuddannelse"	2
1.1.1. Liste over støtteberettigede tiltag	3
1.1.2. Bidrag til Østersøstrategien	4
1.1.3. De vigtigste målgrupper	4
1.2. Specifikt mål 3.2 "Styrkelse af kulturens og den bæredygtige turismes rolle i økonomisk udvikling, social inklusion og social innovation"	5
1.2.1. Liste over støtteberettigede tiltag	6
1.2.2. Bidrag til Østersøstrategien	7
1.2.3. De vigtigste målgrupper	7

Den overordnede målsætning for prioritet 3 er at udvikle bedre forudsætninger for en god livskvalitet bl.a. ved at styrke programregionens attraktivitet til gavn for borgere og besøgende med henblik på at fremme den sociale og økonomiske udvikling.

Livskvaliteten i en region bliver præget af mange forskellige aspekter, hvoraf nogle allerede bliver behandlet som led i andre prioriteter i programmet som f.eks. et velfungerende, attraktivt grænseoverskridende arbejdsmarked (prioritet 4) eller lettilgængelige sundhedsydelser af høj kvalitet (prioritet 1). Som et effektivt supplement til disse tilgange koncentrerer prioritet 3 sig om to andre vigtige faktorer, nemlig uddannelse samt kultur og turisme. Uddannelse af høj kvalitet og attraktive muligheder for livslang læring udgør ikke kun grundstenen for den personlige udvikling, men er også en væsentlig forudsætning for et velfungerende erhvervsliv og en regions innovationskraft. Begge dele er vigtige grundlag for livskvalitet. Et bredt kulturelt tilbud og en bæredygtig turisme, som samtidig bruger og beskytter den kulturelle og naturlige rigdom i en region, bidrager desuden væsentligt til at gøre en region attraktiv for besøgende og lokale og har længe været en vigtig drivkraft og en væsentlig økonomisk faktor i den dansk-tyske grænseregion.

1.1. Specifikt mål 3.1 "Forbedre lige adgang til inklusive kvalitetstjenester inden for uddannelse og livslang læring gennem udvikling af tilgængelig infrastruktur, herunder ved at fremme robusthed med henblik på fjern- og onlineuddannelse"

Arbejdsmarkedet i programregionen er kendetegnet ved en stigende mangel på kvalificeret arbejdskraft, som især skyldes en stigende aldring af arbejdsstyrken og yngre og velkvalificerede menneskers fraflytning. Dertil kommer et relativt lavt uddannelsesniveau for dele af arbejdsstyrken. Veluddannet kvalificeret arbejdskraft er imidlertid en væsentlig forudsætning for den økonomiske og sociale udvikling.

Den stigende mangel på kvalificeret arbejdskraft og hastigt ændrede krav på arbejdsmarkedet (især digitalisering, globalisering osv.) nødvendiggør, at virksomhederne og industrien løbende må tilpasse sig, og at arbejdstagerne løbende må videreuddanne sig og tilegne sig nye kompetencer. Det er desuden vigtigt, at skoleelever og elever/lærlinge fra starten får de nødvendige færdigheder og kompetencer, så de kan blive en del af et arbejdsmarked under stadig forandring og af samfundet.

I en grænseregion spiller formidling af kompetencer på nabosproget en særlig rolle. Sprogbarrieren udgør fortsat en hindring for beskæftigelse på tværs af grænsen i programregionen og bidrager endvidere til, at information og viden ikke spredes tilstrækkeligt på tværs af grænsen. På grund af den maritime grænse er sprogbarrieren mere udtalt i den østlige del af programområdet end ved den vestlige landgrænse.

Ikke mindst har covid-19-pandemien vist, hvor vigtig e-læring og digital læring er, og at disse læringsformer vil komme til at spille en central rolle på et fremtidsorienteret uddannelsesområde. En meget forskellig grad af digitalisering i Danmark og Tyskland udgør i den forbindelse imidlertid fortsat en væsentlig strukturel hindring.

Udvikling og afprøvning af nye tilgange inden for erhvervsmæssig orientering og kvalificering samt integration af unge på arbejdsmarkedet i programregionen er blevet udbygget yderligere i Interreg 5A. Men det har også vist sig, at det grænseoverskridende samarbejde på uddannelsesområdet fortsat bliver hindret af nationale regler, eller at projekterne ofte må lægge mange kræfter i at sætte sig ind i og forstå de respektive uddannelsessystemer i Danmark og i Schleswig-Holstein.

Det overordnede mål er at modvirke manglen på kvalificeret arbejdskraft i regionen ved at gøre adgangen til uddannelse og erhvervsuddannelse lettere gennem innovative tilbud af høj kvalitet inden for forskellige uddannelsesforløb og forbedre mulighederne for at få uddannelsesbeviser anerkendt på tværs af grænsen. Der skal udvikles nye grænseoverskridende løsninger eller tilbud om uddannelse, erhvervsuddannelse og videreuddannelse, som understøtter virksomheders, arbejdstageres og andre relevante målgruppers (unge) interesse for et grænseoverskridende arbejdsmarked. Undervisnings- og uddannelsesstilbud skal være inklusive og tilgængelige for mennesker med handicap eller begrænsninger. Dertil hører også en styrkelse af bevidstheden om digital tilgængelighed.

Da udbuddet af kvalificeret arbejdskraft skal løftes varigt på tværs af grænsen, er der behov for en løbende bevidstgørelse af de relevante arbejdsmarkedsaktører og for effektive uddannelsesstilbud af høj kvalitet tilpasset de hastigt ændrede krav på arbejdsmarkedet. Det kan være tilbud fra skolerne,

tilbud inden for uddannelse uden for skoleregi eller inden for voksenuddannelse såvel som fra universiteter eller erhvervsuddannelses-, uddannelses- og videreuddannelsesinstitutioner. Målet er at højne kvalifikationsniveauet generelt i programregionen og integrere dårligt stillede på arbejdsmarkedet. Der skal således være et særligt fokus på sårbare og dårligt stillede grupper (som blandt andet unge og mennesker med handicap). Her skal der fokuseres på de særligt efterspurgte kvalifikationer og tages højde for kommende udviklingsområder i programregionen (særligt "STEM"-fag, "grønne teknologier"). Det er desuden vigtigt ikke kun at gøre virksomheder og arbejdstagere bevidste om mulighederne på et grænseoverskridende arbejdsmarked og vække interesse for dem, dette gælder også i forhold til lærere/undervisere på uddannelsesinstitutionerne.

Videreuddannelse og livslang læring er af vital betydning for arbejdsmarkedet og udviklingen af samfundet i programregionen. Der skal i den forbindelse anvendes nye indholdsmæssige og didaktiske tilgange til uddannelse og erhvervsuddannelse tilpasset den demografiske udvikling og den respektive målgruppes særlige situation (særligt unge), også under hensyntagen til digitaliseringen. Formidling af sociale, interkulturelle og demokratiske kompetencer samt nabosproget er særlig vigtig i den forbindelse.

Udnyttelse af potentialet fra den kommende Femern Bælt-forbindelse er vigtig for programregionens udvikling og skal understøttes af en målrettet uddannelsesindsats. På den måde kan den nye forbindelse bidrage til en stærkere grænseoverskridende integration i programregionen og til jobskabelse, både under byggeriet af Femern Bælt-tunnelen, som vil skabe en række midlertidige arbejdspladser, og også med den senere tunnelforbindelse.

1.1.1. Liste over støtteberettigede tiltag

Nedenstående aktiviteter er i løbet af programmeringsprocessen blevet identificeret i analyser, evalueringer, ved deltagelse af aktører samt via relevante erfaringer fra forgængerprogrammet og anses for at være egnede bidrag til opnåelse af programmets mål.

Alle undervisnings- og uddannelses tilbud, der udvikles med disse tiltag, skal udformes på en sådan måde, at de er tilgængelige for mennesker med handicap.

- a) Udvikle efteruddannelseskurser for arbejdstagere i forhold til de nye udfordringer (digital og "grøn" omstilling), mulighed for fremtidsteknologier som f.eks. robotteknologi og kunstig intelligens eller inden for områder med mangel på kvalificeret arbejdskraft
- b) Udvikle, afprøve og udmønte uddannelses tilbud til brug på tværs af grænserne i programregionen inden for uddannelse i skoleregi, erhvervsorientering, uddannelse og videreuddannelse (også pilotprojekter), f.eks. ved at udvikle grænseoverskridende indhold,
 - som styrker unges interesse for STEM-fagene med henblik på valg af uddannelse, f.eks. gennem praktik- og arbejdsmarkedsrettede undervisningsforløb;
 - som integrerer digitalisering, bæredygtighed, klimatiske udfordringer og grøn omstilling i strategierne og i den daglige drift på uddannelsesinstitutionerne og således er med til at styrke unges kompetencer (f.eks. ved hjælp af praksisnære og anvendelsesorienterede undervisningsforløb);

- som fremmer unges interkulturelle og demokratiske kompetencer, f.eks. ved at formidle værdien af at tage aktivt del i et demokratisk samfund, der forstår og respekterer kulturelle og religiøse forskelle
 - belyser temaet iværksætterier samt perspektiverne for selvbeskæftigelse i forbindelse med uddannelse
 - styrkelse af bevidstheden om digital tilgængelighed.
- c) Drive et kompetencecenter eller clearingcenter "Fælles uddannelse Deutschland-Danmark", som understøtter planlægning og gennemførelse af grænseoverskridende uddannelses tilbud på konceptplan (f.eks. information om de forskellige uddannelsessystemer, kontakt- og netværkspleje, støtte til løsning af bureaukratiske hindringer)
 - d) Udvikling og gennemførelse af pilotprojekter for at få en bedre forbindelse mellem arbejdsliv og grundskole og overbygning, og dermed for at unge mennesker kan opnå et bedre og mere funderet beslutningsgrundlag for deres valg af uddannelse og erhverv
 - e) Udvikle tiltag til inklusion af unge i uddannelsessystemet, der hidtil har været uden tilknytning til uddannelsesområdet eller arbejdsmarkedet
 - f) Train-the-trainer/teacher-aktiviteter til styrkelse af de interkulturelle og faglige kompetencer for lærere/undervisere i det grænseoverskridende samarbejde (inkl. sprogtilegnelse)
 - g) Fremme sammenligning og certificering af uddannelsessystemerne med henblik på dobbeltdiplomer
 - h) Udveksle personale på uddannelsesinstitutioner, skoleelever, studerende, ph.d.-studerende, elever/lærlinge, herunder evt. etablering af en udvekslingsportal og praktiktilbud samt værtsfamilier (inkl. sprogtilegnelse)
 - i) Digital læring - Udvikle digitale redskaber til fremme af den grænseoverskridende udveksling samt sprogtilegnelse ved selv læring (f.eks. e-læringsplatforme)
 - j) Planlægning og gennemførelse af grænseoverskridende karrieremesser

1.1.2. Bidrag til Østersøstrategien

Projekter i prioritet 3 kan bidrage til EUSBSR-prioritetsområdet "Uddannelse", primært inden for adgang til uddannelse og erhvervsuddannelse af høj kvalitet, behov for kvalificeret arbejdskraft, øgede sprogkompetencer samt med henblik på Østersøområdets generelle konkurrencekraft.

1.1.3. De vigtigste målgrupper

Prioritet 3.1 handler om det vedvarende samarbejde, udveksling og afstemning mellem institutioner, forvaltninger og myndigheder i programregionen inden for området uddannelse bredt set – herunder især offentlige og private uddannelsesinstitutioner, universiteter/højere læreanstalter og forskningsinstitutioner samt institutioner til opkvalificering af lærere.

Elever, lærere, studerende, ph.d.-studerende og lærlinge er andre vigtige målgrupper, der skal lægges vægt på. Endvidere er befolkningen i programregionen en vigtig målgruppe. Der er generelt særligt

fokus på inddragelse af og støtte til sårbare og dårligt stillede grupper som fx unge, mennesker med handicap, mennesker med migrationsbaggrund og lignende. Prioritet 3.1 kan derudover medvirke til at understøtte og fremme samarbejdet og aktiviteterne i de andre prioritetsakser.

1.2. Specifikt mål 3.2 "Styrkelse af kulturens og den bæredygtige turismes rolle i økonomisk udvikling, social inklusion og social innovation"

Programregionen er kendetegnet ved en unik, attraktiv natur med en særlig kulturel appel, som er forankret i et spændingsfelt mellem fælles historie og nationale forskelle. Den kulturelle mangfoldighed i programregionen, som også kommer til udtryk med de nationale mindretal, udgør et vigtigt grundlag for sameksistensen. Kultur, natur og rekreative områder giver et område identitet og særpræg og er med til at skabe levende byer og lokalområder. Intakte, beskyttelsesværdige naturområder og kulturel mangfoldighed bestemmer i høj grad livskvaliteten i programregionen og gør programregionen attraktiv for både dens befolkning og besøgende.

Kultur og turisme er også en vigtig økonomisk ressource, der hvert år bidrager med en stor andel til samfundsøkonomien. Kultur- og turismesektoren er særligt hårdt ramt af covid-19-pandemiens følger, der har ført til omfattende restriktioner, bl.a. grænselukning, rejserestriktioner og en lang række aflysninger af også dansk-tyske kulturelle arrangementer. Ifølge rapporten "Rebuilding Europe" spiller de kulturelle og kreative industrier en central rolle i arbejdet med genopbygningen af Europa, og også i den dansk-tyske region.

Kulturen udgør et stort bidrag til samfundets sociale samhørighed, demokrati og økonomi, og har en evne til at afspejle mangfoldighed, værdier, historie og livsstil. Konsekvenserne af covid-19 pandemiens følger er derfor store for både erhverv, destinationer, kultursteder, samfundsøkonomien og samhørigheden. Handlinger er nødvendige for at komme tilbage på sporet. Kultur er en vigtig ressource – ikke kun i økonomisk henseende – men spiller også en vigtig rolle for livskvaliteten i programregionen. Kultur er således et vigtigt middel til forståelse og samhørighed (jf. det specifikke mål 4.2 om borgerprojekter). Der er i de forgangne Interreg-projekter opstået et stort antal samarbejder mellem aktører i kultursektoren, som skal styrkes yderligere.

Turisme er en nøglefaktor i den regionale værdiskabelse på både den tyske og den danske side. For at bevare og udvide konkurrenceevnen er der behov for løbende innovation, særligt med udgangspunkt i læren fra covid-19. Covid-19 har medført behov for omstilling og videreudvikling af traditionelle formidlingskanaler og produkter, så øget digitalisering går hånd i hånd med en prioritering af bl.a. nærhed, hygiejne og bæredygtighed. Krisen har ført til en vis afurbanisering, som regioner i nærheden af større byer har gavn af. De profiterer også af øget såkaldt "nearcation" i hjemlandet, hvilket også forstærkes af tendensen til at vælge mere klimavenlige ferieformer.

Det er her, det grænseoverskridende samarbejde skal sættes ind. Eksempler fra tidligere Interreg-projekter viser, hvordan nye tilbud og ny efterspørgsel kan udvikles gennem samarbejde, og hvor det samtidig er vigtigt at tage vare på "naturområdet" og "kulturen" som skånsom ressource. Derfor er det vigtigt at have FN's bæredygtigheds mål for øje, når man vil fremme bæredygtige former for turisme, der bevarer de naturlige og kulturelle aktiver, som turismen er afhængig af. Projekter, som påvirker kulturarven, skal opfylde reglerne om overholdelse af „De europæiske kvalitetsprincipper for EU-finansierede tiltag med potentiel påvirkning af kulturarven“.

I de forgangne perioder var der fokus både på udvikling af tilbud, der hænger sammen med de fælles naturlige styrker i regionen (f.eks. Vadehavet, Østersøkysten) og også tiltag til udvikling af en fælles kulturhistorie for turisme på tværs af grænsen. Med et større samarbejde om udvikling og markedsføring af bæredygtige turisttilbud, som er baseret på de fælles naturlige og kulturelle særegenheder, skal der igangsættes nye aktiviteter for at tiltrække besøgende, især også fra de nærliggende storbyregioner (København, Hamburg, Berlin). Hertil hører regionale fødevarer og madkultur. Derudover er kunst- og kulturoplevelser samt formidling af naturoplevelser efterspurgt tilbud både for turister og lokale.

Disse nye tilbud og tjenesteydelser skal samtidigt yde et bidrag til inklusion og social bæredygtighed, idet de også direkte henvender sig til dårligt stillede grupper.

De muligheder, der skabes ved Femern Bælt-forbindelsen, vil også blive udnyttet til turistudviklingen i programregionen. Her er det vigtigt, at potentialet og mulighederne også i det geografiske opland til forbindelsen får lejlighed til at udfolde sig. Udviklingen af bæredygtige grænseoverskridende turisme-projekter kræver godt kendskab til det potentiale, der skal bygges på, samt til strukturerne og betingelserne for aktørerne i turistindustrien (fx destinationsselskaber, turistkontorer, turistvirksomheder, infrastruktur).

Den overordnede målsætning er at øge programregionens synlighed som et attraktivt sted at besøge, leve, studere, arbejde og investere. Det skal bl.a. ske ved at styrke og videreudvikle den fælles kultur (herunder kreative erhverv) og den bæredygtige kultur- og naturturisme i regionen.

Et centralt omdrejningspunkt er opbygningen af kultur- og turismesektoren efter covid-19. Det kræver en omstilling og nytænkning af det samlede område, så der sikres en langsigtet socio-økonomisk modstandsdygtighed af begge sektorer, hvori bæredygtighed udgør et særligt element.

Det grænseoverskridende samarbejde skal være drivkraften for kultur- og turismesektoren i programregionen, så den fælles natur og det kulturelle potentiale i regionen bliver udnyttet. Bæredygtige og innovative tilbud skal styrke attraktiviteten samt samhørigheden blandt borgerne.

1.2.1. Liste over støtteberettigede tiltag

Følgende aktiviteter er identificeret i løbet af programmeringsprocessen i forbindelse med undersøgelser, evalueringer, ved deltagelse af aktører samt via relevante erfaringer fra forgængerprogrammet og anses for at være egnede bidrag til opnåelse af programmets mål.

Med hensyn til det overordnede mål er det af afgørende betydning at tage højde for erfaringerne fra covid-19-pandemien i aktiviteterne samt at sætte fokus på økonomisk og økologisk bæredygtighed og modstandsdygtighed i forbindelse med udviklingen af kultur- og turismetilbud. Aktører inden for tiltag til bevarelse og pleje af kulturarv skal følge de europæiske kvalitetsprincipper for EU-finansierede interventioner

- a) Netværkssamarbejde i krydsfeltet mellem bæredygtig kultur- og naturturismetilbud, f.eks. fælles grænseoverskridende turistpakker, der inkluderer transport og indkvartering og kombineres med oplevelser i programområdet.
- b) Netværkssamarbejde og udvikling af bæredygtige kultur- og naturtilbud, der øger attraktiviteten for borgerne samt potentielle tilflyttere på lokalt/regionalt plan og dermed kan bidrage til at styrke programområdets attraktivitet generelt.

- c) Udvikling og implementering af nye fælles innovative og kreative tilbud (kultur, natur) i programområdet for turister og lokale, f.eks. gennem udvikling af grænseoverskridende begivenheder som f.eks. kulinariske og kunsthøjtider.
- d) Digitalisering og kompetenceudvikling af turisme- og kulturaktører som led i en adfærdsskift (f.eks. øget fokus på sundhed og hygiejne), nye målgrupper og behov som følge af covid-19 samt udvikling af nye/tilpassede fælles bæredygtige produkter og tilbud.
- e) Konceptudvikling med henblik på bæredygtighed og modstandsdygtighed inden for kultur- og turismesektoren med udgangspunkt i erfaringerne fra covid-19, bl.a. gennem uddannelse, digitalisering, social innovation, cirkulære forretningsmodeller og diversificering.
- f) Videndeling og -overførsel mellem kultur- og turismeaktører (kulturinstitutioner, turistorganisationer, virksomheder osv.) over grænsen, især som en konsekvens af covid-19.
- g) Netværks- og kapacitetsopbygning på tværs af grænsen med fokus på aktiviteter, der gennem yderligere udvikling og udnyttelse af programregionens styrkepositioner inden for kultur og natur, f.eks. verdens- og kulturarv samt regionens historie og særegne karakter, støtter målsætningen om en attraktiv programregion.
- h) Udnyttelse af potentialet i kraft af programregionens unikke beliggenhed mellem Nordsøen og Østersøen ved at fremme en form for turisme, der er særlig skånsom med hensyn til naturområder og bæredygtighed.
- i) Udvikling af produkter inden for de kreative erhverv, der bidrager til programmålsætningen om at forbedre programområdets tiltrækningskraft.

1.2.2. Bidrag til Østersøstrategien

Aktiviteterne bidrager også til målene i Østersøstrategien for EUSBSRs kulturprioritet, især når det handler om at fremme den kulturelle tiltrækningskraft og de kreative erhverv i Østersøregionen og stimulere kreativ iværksætteri. Endvidere bidrager aktiviteterne til målet for EUSBSR-prioriteten "Turisme", bl.a. når det drejer sig om at få mennesker til at mødes og udvikle bæredygtige forretningskoncepter og turistprodukter.

1.2.3. De vigtigste målgrupper

Prioritet 3.2 retter sig mod kultur- og turismeområdet. Særligt centrale aktører inden for dette område skal have nytte heraf, og hertil hører: Turister, borgere, turisme- og kulturvirksomheder, kulturinstitutioner, turismeorganisationer (destinationsselskaber, klynger eller nationale udviklings-selskaber for turisme), videns- og udviklingsinstitutioner og foreninger på kultur- og turismeområdet, kommuner og andre offentlige forvaltninger.